EFECTUL SOCIAL AL ACTIVITĂȚILOR EXTRA-CURRICULARE PRIN PRISMA POLIVALENȚEI BENEFICIILOR ANTRENATE

Nicoleta-Aura PINTILEI

Doctorandă (România),

Școala Doctorală în Științe Economice și Ecologie,

Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”,

Chișinău, Republica Moldova

e-mail: nicoleta_2709@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0002-2054-6890>

În domeniul managementului educațional, activitățile extrașcolare joacă un rol foarte important. În majoritatea școlilor, elevii provin din diferite medii și în ambianța academică formează o comunitate nouă, deosebită. Iar activitățile extra-curriculare îl ajută pe elev să se integreze în colectiv mai ușor. Crearea unor abilități specifice în cadrul activităților respective, în special a celei de a face față rapid eventualelor provocări, este un lucru important pentru elevi, care într-un astfel de mediu informal se simt mai relaxați decât în timpul orelor de curs. Iar posibilitatea înaltă de diversificare pe care o comportă activitățile extrașcolare are potențial sporit pentru a aduce beneficii de-a lungul vieții actualilor elevi. Actualitatea cercetării derivă din faptul că elevii de liceu trebuie să fie pregătiți pentru a-și direcționa propria învățare și dezvoltare, iar activitățile extra-curriculare contribuie important la acest proces. Reieșind din această realitate, autorul și-a propus drept scop elucidarea esenței activităților extrașcolare și analiza beneficiilor pe care le aduce practicarea acestora pentru elevii implicați, din perspectivă scurtă și de lungă durată.

Cuvinte-cheie: activitate extra-curriculară, management educațional, abilități, reușită școlară, beneficii.

SOCIAL IMPACT OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES IN TERMS OF THE UNIVERSALITY OF THE BENEFITS INVOLVED

In the field of educational management, extracurricular activities play a very important role. In most schools, pupils come from different backgrounds and in the academic environment they form a new, special community. And extracurricular activities help the pupils to integrate into the team more easily. Creating specific skills in those activities, especially coping quickly with potential challenges, is important for pupils who feel more relaxed in such an informal environment than during class. And the high possibility of diversification that extracurricular activities entails has increased potential to bring benefits throughout the lives of current pupils. The topicality of the research derives from the fact that high school pupils must be prepared to direct their own learning and development, and extracurricular activities contribute significantly to this process. Based on this reality, the author aimed to elucidate the essence of extracurricular activities and analyze the benefits that their practice brings to the students involved, from a short and long-term perspective.

Keywords: extracurricular activity, educational management, skills, school success, benefits.

EFFET SOCIAL DES ACTIVITÉS PARASCOLAIRES PAR LE PRISME DE LA POLYVALENCE DES AVANTAGES IMPLIQUÉS

Dans le domaine de la gestion éducative, les activités parascolaires jouent un rôle très important. Dans la plupart des écoles, les élèves viennent d'horizons différents et dans l'environnement académique, ils forment une nouvelle communauté spéciale. Et les activités parascolaires aident l'étudiant à s'intégrer plus facilement au collectif. Créer des compétences spécifiques au sein des activités concernées, en particulier pour faire face rapidement à d'éventuels défis, est important pour les élèves qui, dans un environnement aussi informel, se sentent plus détendus que pendant les heures de classe. Et la forte possibilité de diversification qu'impliquent les activités parascolaires a un potentiel accru d'avantages tout au long de la vie des étudiants actuels. La rapidité de la recherche découle du fait que les lycéens doivent être prêts à diriger leur propre apprentissage et leur développement, et que les activités parascolaires contribuent de manière significative à ce processus. Sur la base de cette réalité, l'auteur a cherché à élucider l'essence des activités parascolaires et à analyser les avantages de les pratiquer pour les étudiants impliqués, dans une perspective à court et à long terme.

Mots-clés: activité parascolaire, gestion éducative, compétences, réussite scolaire, avantages.

СОЦИАЛЬНЫЙ ЭФФЕКТ ОТ ВНЕУЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СКВОЗЬ ПРИЗМУ УНИВЕРСАЛЬНОСТИ ЗАДЕЙСТВОВАННЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ

В сфере управления образованием весьма важную роль играет внеучебная деятельность. В большинстве школ учащиеся имеют разное происхождение, и в академической среде они образуют новое, особенное сообщество. А внеклассные занятия помогают учащемуся легче интегрироваться в коллектив. Формирование определенных навыков в этой деятельности, особенно быстрого решения потенциальных проблем, важно для учащихся, которые чувствуют себя более раскованными в неформальной обстановке, нежели во время занятий. А высокий потенциал для диверсификации внеклассных занятий увеличил потенциал для того, чтобы приносить пользу нынешним студентам на протяжении всей жизни. Актуальность исследования обусловлена тем, что старшеклассники должны быть готовы к самостоятельному обучению и развитию, а внеклассные занятия вносят в этот процесс существенный вклад. Основываясь на этой реальности, автор стремился прояснить суть этого исследования, чтобы выяснить сущность внеклассных занятий и проанализировать преимущества их практики для учащихся в краткосрочной и долгосрочной перспективе.

Ключевые слова: внеучебная деятельность, управление образованием, навыки, успехи в школе, преимущества.

Introducere

În domeniul managementului educațional, activitățile extrașcolare joacă un rol foarte important. În lumea dinamică și în continuă schimbare a educației și în special în procesul de gestiune a acesteia, activitățile extrașcolare ajută elevul în multe moduri. În majoritatea școlilor, elevii provin din diferite medii și se amestecă. Aceste activități îl ajută pe elev să se integreze în colectiv mai ușor. Majoritatea școlilor implică elevii în diferite activități extra-curriculare după anumite criterii

(nivel de aptitudine, abilități de comunicare etc.). Luarea inițiativei și abilitatea de a face față provocărilor este, de asemenea, importantă pentru cadrele didactice, dar și pentru elevi, care într-un astfel de mediu informal se simt mai relaxați decât în timpul orelor de curs. Iar posibilitatea înaltă de diversificare pe care o comportă activitățile extrașcolare are potențial sporit pentru a aduce beneficii de-a lungul vieții actualilor elevi.

Actualitatea cercetării derivă din faptul că elevii de liceu trebuie să fie pregătiți pentru a-și direcționa

propria învățare și dezvoltare, ei fiind caracterizați prin perseverență, inițiativă și abilități de adaptare [6, p. 113–180], iar activitățile extra-curriculare contribuie important la acest proces.

Reieșind din această realitate, autorul și-a propus drept scop al prezentei cercetări elucidarea esenței activităților extrașcolare și analiza beneficiilor pe care le aduce practicarea acestora pentru elevii implicați, din perspectivă scurtă și lungă de timp.

În cadrul prezentului articol, autorul a aplicat o metodologie de cercetare bazată pe un șir de instrumente specifice cum ar fi analiza și sinteza, deducția, abordarea comparată, studiul bibliografic, cercetarea aplicativă ș.a.

Idei principale ale cercetării

Întrucât mediul unei școli este mixt, iar elevii sunt din medii diferite, etnie etc., ei fiind adaptabili la situații noi, activitățile extra-curriculare ajută un individ să se poziționeze rapid și natural într-un mediu necunoscut. Disponibilitatea de a se adapta într-un mediu în continuă schimbare, de a ieși din zona de confort și de a manifesta inițiativa, marchează o diferență cheie între oamenii de succes și cei care nu au succes. Recrutorii de job-uri le place să vadă la aplicanți, ca și profesorii la elevi, că sunt capabili să demonstreze că se pot adapta la mediul înconjurător și la diferite circumstanțe. Ei doresc ca persoanele pe care le angajează să aibă încredere personală și să răspundă pozitiv la schimbări și la noi moduri de lucru. Oamenii care sunt pregătiți să se ridice la provocarea de a face față necunoscutului, arată că pot face față noului sau neașteptatului [5, p. 103–108].

Acceptarea inițiativelor este importantă, deoarece cel care ia inițiative are un nivel ridicat de energie și este întotdeauna gata să-și asume noi provocări în viață. Oamenii cu un nivel ridicat de energie obțin de obicei un succes mai mare. Când corpul și mintea sa funcționează la un nivel ridicat de energie, el poate studia mai mult, lucra mai mult și să se bucure

mai bine de viață. Persoanele cu un nivel mai ridicat de energie sunt mai clar direcționate, concentrate și mai eficiente. Deoarece școala, dar și viața modernă este de fapt o pleiadă de provocări și competiții, elevul de azi, tot el adultul de mâine, va avea nevoie de multe abilități. Elevul care dorește să participe activ la viață va trebui să ia inițiativă, să se adapteze la mediul din jur, iar nivelul de energie și creativitate trebuie să fie cu adevărat ridicat.

Activitățile extra-curriculare implică, de cele mai multe ori, munca în echipă, care la fel poate duce la decizii și rezultate mai bune. În opinia unor autori [9], la care ne asociem, ele contribuie important la construirea unui șir de capacități specifice, pe care le prezentăm în continuare.

Abilități de management. Participarea într-o echipă necesită atât grijă, cât și capacitatea de a obține cele mai bune rezultate alături de membrii echipei. Dacă elevul cu abilități de lider este căpitanul echipei, gândirea echipei în ansamblu ar maximiza șansele de a câștiga ca unitate. Munca în echipă oferă abilități de a gestiona cu ceea ce ai și de a le folosi cât mai bine. Cum este, de exemplu, în fotbal, unde atacanții trebuie să fie conștienți de punctele tari și punctele slabe ale mijlocașilor echipei lor și invers.

Abilități de negociere. Munca în echipă asigură ca fiecărei opinii să i se acorde o importanță egală și fiecărui membru să i se acorde o importanță echitabilă. Cu toate acestea, într-o situație conflictuală, uneori este necesar să te alături unei părți anume. Prin urmare, această experiență va ajuta elevii să învețe cum să negocieze cu membrii echipei sale, care se opun ideii comune. De exemplu, un arbitru dificil poate fi unul dintre cele mai grave coșmaruri ale unui fotbalist. Tratarea cu o astfel de persoană, păstrându-ți echipa calmă, poate fi atât complexă, cât și plină de satisfacții. Aceasta presupune calcularea avantajelor și dezavantajelor oricărei decizii și alegerea soluției care se potrivește cel mai bine.

Abilități de comunicare. Ca parte a unei echipe, un individ trebuie să învețe să comunice eficient și să mențină relații puternice cu colegii săi pentru a maximiza potențialul echipei. Acest lucru îl va ajuta să gestioneze diferite tipuri de oameni și, treptat, va învăța cum să interacționeze cu ei pentru a transmite mesajul într-un mod eficient. Fotbaliștii depind unul de celălalt pentru a avea succes, deoarece sportul este jucat de o echipă, iar succesul depinde de cât de bine conlucrează împreună membrii săi, trecând mingea cu pricepere de la unul la celălalt.

Aptitudini de convingere. O echipă de sport este formată din mulți jucători și, prin urmare, există o mulțime de opinii. Și la școală, pentru a reuși, este necesar ca un elev să dețină abilitățile necesare pentru a convinge toate părțile de adevărul/scoful în care crede. Aceasta implică capacitatea de a transmite punctul de vedere într-o manieră eficientă și de a se asigura că oamenii sunt la curent cu planul și îl acceptă. Fotbalul, ca joc de echipă, constă adesea în planuri de acțiune complexe și trebuie ca fiecare jucător (în cazul nostru - elev) să fie sigur și eficient în jocul lui pentru a putea stimula pozitiv și ceilalți jucători.

Managementul conflictelor. Rivalitatea competitivă nu numai că duce la o echipă mai puternică, ci ajută la construirea de legături puternice între coechipieri și chiar între echipe. În caz de conflict sau dezacord, devine mai ușor să rezolvăm situații tensionate dacă suntem la curent cu viața internă din echipa noastră și motivele care stau la baza conflictului. Acest lucru ajută elevul să învețe cum să gestioneze diferite etape ale conflictelor, în timp ce învață cum să aplaneze astfel de confruntări, înainte ca acestea să escaladeze. Luptele cu arbitrul sau cu jucătorii de la echipa rivală izbucnesc adesea și este important ca elevul să știe cum să gestioneze situația, astfel încât ambele părți să ajungă la un compromis rezonabil.

Încredere. Un mare lider, sau chiar un jucător al echipei, trebuie să aibă încrederea necesară pentru a lua decizii în situații dificile. De fapt, orice combinație a abilităților de mai sus ar face dintr-un individ un lider bun. O persoană care învață cu succes chiar și una dintre abilitățile enumerate mai sus, câștigă încredere în abilitățile sale – parțial datorită atât realizărilor sale, cât și eforturilor depuse.

Activitățile extra-curriculare - muzica, implicarea părinților, sportul etc. - toate acestea influențează modul în care copiii performează academic. Modul în care copiii aleg să-și petreacă timpul liber le poate afecta performanța școlară; nu este pur și simplu o instrucțiune clasică tradițională care are impact asupra rezultatelor academice [15]. Un studiu realizat de Departamentul Educației din SUA a relevat faptul că elevii care participă la activități extra-curriculare au mai multe șanse să aibă o medie mai mare la învățătură decât elevii care nu participă la astfel de activități [16, p. 34-42].

În plus față de activitățile co-curriculare sau extra-curriculare, studiile au arătat că, indiferent de contextul și realizarea anterioară a elevilor, diverse activități "de parenting", voluntariat și învățare la domiciliu au influențat pozitiv succesele academice ale elevilor [14, p. 8-20]. De asemenea, există studii [13, p. 464-512] care au examinat factorii ce influențează realizarea academică a elevilor și s-a constatat că multe dintre activitățile extra-curriculare au o influență semnificativă.

Au fost realizate și studii privind relația dintre activitățile extra-curriculare și performanța academică. Participarea la activități extra-curriculare în general, este asociată cu o medie de punctaj îmbunătățită, aspirații educaționale superioare, o prezență mai mare la școală și absenteism redus [1, p. 69-96].

Guest A. and Schneider B. [8, p. 89-105], analizând cercetările anterioare pe acest subiect, au afirmat că „cercetătorii au găsit asocieri pozitive între participarea extra-curriculară și realizarea academică”.

Deși savanții în general sunt de acord că activitățile extra-curriculare influențează performanța academică, încă se mai dezbate efectul specific pe care îl produc diferite astfel de activități. o cercetare realizată de Studiul Național Longitudinal Educațional, a constatat că „participarea la unele activități în afara orelor îmbunătățește realizarea academică, în timp ce participarea la altele diminuează această realizare” [3, p. 51-77].

Multe activități extra-curriculare s-au dovedit a fi benefice în construirea și consolidarea realizării academice, chiar dacă aceste activități nu sunt în mod evident legate de subiecte academice. O serie de studii au relevat că elevii care participă la activități extra-curriculare s-au descurcat mai bine din punct de vedere academic decât elevii care nu au participat [13, p. 464-512].

Cercetătorii au studiat în special relația dintre activitățile extra-curriculare și performanța academică la adolescenți. Un studiu a constatat că „adolescenții care au participat la activități extra-curriculare au raportat note mai mari, atitudini mai pozitive față de școală și aspirații academice superioare [3, p. 51-77].

Un studiu care conține o listă de douăzeci de activități extra-curriculare diferite a fost distribuit elevilor și li s-a cerut să verifice la ce activități extra-curriculare au participat ei în acel an. Au fost adresate întrebări demografice, cum ar fi activitatea lor preferată, sexul și etnia pentru a lua în considerare factorii sociali și influențele pe care le au acestea la calcularea rezultatelor. Elevii au fost, de asemenea, întrebați care sunt obiectivele lor academice și media reușitei lor. Rezultatele au arătat că elevii care au participat la activități extra-curriculare bazate pe material școlar aveau note mari, aspirații și atitudini academice superioare comparativ cu cei care nu erau implicați deloc în activități extra-curriculare [16, p. 34-42].

Reieșind din abordările analizate anterior, în opinia noastră, activitățile extra-curriculare aduc

cu ele un șir de **beneficii importante**, dintre care menționăm:

1 - Managementul timpului de învățare și prioritizarea obiectivelor

Un mare beneficiu al elevului de a fi implicat în activități extra-curriculare este că va învăța în mod natural despre managementul timpului și să acorde prioritate lucrurilor din viața sa. Ca adulți, ne obișnuim să jonglăm cu o varietate de sarcini și angajamente diferite. Dar adolescenții trebuie să învețe cum să facă acest lucru și implicarea în diverse activități extra clasă le poate oferi unele practici benefice în acest sens.

2 - Implicarea în interese diverse

Implicarea în activități extra-curriculare permite, de asemenea, elevilor să se implice în diverse activități. Este important ca elevul să fie interesat într-o gamă cât mai largă de activități, care le permit să exploreze diverse interese ce le-ar putea avea și să descopere talente uneori ne bănuite și care altfel ar putea rămâne neexplorate.

3 – Învățarea despre angajamentele pe termen lung

Atunci când sunt implicați în activități extra-curriculare, elevii învață și despre angajamente pe termen lung, ceea ce este un alt beneficiu important. Aceasta deoarece atunci când se alătură uneia dintre activități, ei se angajează pentru acea activitate pentru o perioadă de timp. Dacă nu se mențin până la sfârșitul acordului, fără îndoială, vor auzi despre asta de la colegii lor și poate chiar de la profesori. Învățarea de a-și asuma angajamentele este importantă, iar aceste activități pot învăța copilul această lecție importantă.

4 - Efectuarea unei contribuții

Activitățile extrașcolare permit elevului să contribuie într-un fel sau altul la binele comun. Arată că ei se gândesc nu doar la ei înșiși, ci și cum să contribuie la un scop comun. Acest lucru este important în creșterea lor ca persoană și în autoevaluare.

5 - Crește stima de sine

De multe ori, a fi implicat în activități extra-curriculare ajută la creșterea stimei de sine a adolescenților. Există mulți adolescenți care se simt fără valoare sau că nu există nimic la care sunt buni. Adolescenții se luptă cu stima de sine, iar aceste activități sunt o modalitate prin care își pot construi respectul de sine. Toată lumea vrea să găsească ceva la care sunt cu adevărat pricepuți, iar activitățile extra-curriculare le oferă un mod prin care să se poată implica în ceva și să strălucească, oferindu-și autorealizare și stimă de sine.

6 - Dezvoltarea abilităților de relație solidă

Atunci când se va implica în activități extra-curriculare, adolescentul va avea ocazia și avantajul de a construi abilități solide de relaționare. Adolescenții trebuie să se implice în activități sociale și să învețe cum să acționeze corespunzător în situații concrete, iar aceste activități le oferă o șansă în afara școlii pentru a face acest lucru, în timp ce ei sunt încă supravegheați de adulți.

7 – *Sunt utile pentru CV, fapt care contează în anumite situații (de exemplu, la admiterea la anumite facultăți)*

Un beneficiu tot mai actual este că implicarea în activități extra-curriculare permite adolescentului să arate excelent în CV-ul acestuia. Multe firme analizează activitățile extrașcolare la care participă elevii în timp ce sunt în liceu. Activitățile în care sunt implicați adolescenții dezvăluie multe despre ei și cu siguranță vor spune ceva comisiilor de admitere la facultate, acest lucru fiind deja testat în țările din vestul Europei (de exemplu Marea Britanie, Franța, Olanda).

S-a demonstrat că participarea la activități extra-curriculare prezintă o gamă largă de beneficii pentru performanțele și cunoștințele elevilor. Prin participarea la aceste activități, elevii învață abilități ascunse, dar valoroase. Elevii învață să lucreze în echipă, să se dedice unei activități, să gestioneze timpul, să învețe capacitatea de a construi relații pozitive cu alți elevi,

profesori, antrenori sau alți membri ai comunității [10, p. 84-95].

Concluzia unui studiu din anul 2017 [4, p. 43-53] a fost aceea că există o relație inversă între participarea elevilor la activități extra-curriculare și comportamentul lor delinvent. Rezultatele studiului au arătat că tinerii care participă la activități extra-curriculare sunt mai puțin expuși săvârșirii de infracțiuni.

O altă cercetare [7, p. 177-185] și-a propus să analizeze impactul participării la activități extra-curriculare asupra dezvoltării vocaționale a elevilor în timpul liceului. Studiul se bazează pe un eșantion de 312 de elevi care au fost chestionați de-a lungul a trei ani consecutivi privind participarea la activități extra-curriculare (atât numărul lor, cât și tipul/categoria), explorarea profesională și determinarea /sau indecizia cu privire la viitoarea carieră. Rezultatele studiului arată că participarea la un număr mai mare de activități extra-curriculare este corelată cu o explorare mai amplă a domeniilor profesionale în anul următor după aceste activități, iar cunoașterea acestor domenii a dus la scăderea indeciziei în carieră. Analizând activitățile extra-curriculare (sportive, artistice, sociale, culturale, academice, activități de voluntariat și activități civice), studiul arată că participarea la activități artistice și social-culturale duce la creșterea dorinței elevilor de a explora zonele profesionale și participarea la cluburi academice, voluntariatul și activitățile civice duc la o scădere a indeciziei în carieră până la sfârșitul ciclului liceal. Aceste rezultate sugerează că activitățile extra-curriculare ar putea fi promovate de consilierii/ psihologii școlari ca strategie suplimentară pentru a ajuta elevii să exploreze piața muncii [12, p. 45-47].

Alte beneficii ale activităților extra-curriculare au fost remarcate în țări europene precum Germania, Polonia, Franța și România [11, p. 49-59]. Din ele menționăm:

- ✓ creșterea performanței și realizărilor elevilor;
- ✓ scăderea abandonului școlar;

✓ îmbunătățirea stării psihologice a elevilor (creșterea încrederii în sine, reducerea sentimentului de singurătate/ de izolare, diminuarea îngrijorărilor cu privire la viitorul profesional etc.),

✓ scăderea numărului de comportamente delinvente și antisociale,

✓ scăderea consumului de alcool și droguri etc.

Astfel, concluzia ce se conturează este că elevii care participă la activități extra-curriculare au performanțe academice mai bune decât elevii care nu participă la astfel de activități [2, p. 82-89].

Concluzii

În contextul globalizării, a producerii unor schimbări majore la nivelul comunității, dar și al pieței forței de muncă, calitatea educației este vitală atât pentru transformarea personală a individului, dar și pentru progresul societății, în ansamblu.

Remodelarea valorilor sociale și crearea unei culturi de succes bazate pe performanță, muncă și talent, implică toți factorii sociali: elevi, profesori, parteneri educaționali, societatea civilă, părinți, mass-media și comunitate, în general.

În condițiile dezvoltării susținute, amenințată tot mai des de provocări majore (cum este și exemplul pandemiei de COVID-19) forța de muncă cu înaltă calificare este tot mai căutată. În această realitate, considerăm că activitățile extra-curriculare, foarte diverse și desfășurate în afara orelor academice, într-un mediu informal, obțin tot mai mult calitatea de piloni de bază pentru detectarea timpurie și valorificarea talentelor specifice, sau chiar formarea acestora, maturizarea lor și apoi implicarea lor în viața economică-socială, cu efecte benefice la nivelul întregii comunități.

Bibliografie

1. BROH, B. A. *Linking extracurricular programming to academic achievement: Who benefits and why?*

[Electronic version]. *Sociology of Education*, 2002, January, nr. 75.

2. CRAFT, S. W. *The impact of extracurricular activities on student achievement at the high school level*, The university of Southern Mississippi, The Aquila Digital Community, Spring - 5, 2012.

3. DARLING, N., CALDWELL, L. L., & SMITH, R. *Participation in school-based extracurricular activities and adolescent adjustment* [Electronic version]. *Journal of Leisure Research*, 2005, nr. 37.

4. DENAULT, A. S., RATELLE, F. C., DUCHESNE, S., GUAY, F. – *Extracurricular activities and career indecision: A look at the mediating role of vocation exploration*, *Journal of Vocation Behavior*, Volume 110, Part A, February, 2019.

5. ECCLES, J. S., & GOOTMAN, J. A. (Eds.). *Community programs to promote youth development*. Washington, DC: National Academy Press, 2002.

6. ECCLES, J. S., & TEMPLETON, J. *Extracurricular and other after-school activities for youth*. Review of Research in Education, 26, 2002.

7. FARES, F., SAADEDDIN, Z., Aridi H. et al – *Extracurricular activities associated with stress and burnout in preclinical medical students*, *Journal of Epidemiology and Global Health*, 2016, nr. 6.

8. GUEST, A., & SCHNEIDER, B. *Adolescents' extracurricular participation in context: The mediating effects of schools, communities, and identity* [Electronic version]. *Sociology of Education*, 2003, Aprilie, nr. 76.

9. GORAȘ-POSTICĂ, V., BEZEDE, R., *Leadership educațional: o provocare pentru dezvoltarea profesională a cadrelor didactice*, C.E. PRO DIDACTICA, Chișinău, 2011.

10. HAN, S., LEE, J, PARK, K. G – *The impact of extracurricular activities participation on youth delinquent behaviors: variables approach*, *Journal of Adolescence*, Volume 58, July 2017.

11. IONESCU, D., POPESCU, R. - *Activități extrașcolare în ruralul românesc. Dezvoltarea de competențe cheie la copii și tineri*, Fundația Soros. - București: Editura Universitară, 2011.

12. JINGĂU, M., SILVAS, A., *Managementul carierei*, Curs pentru uzul studenților, Târgu Mureș, 2009.

13. MARSH, H. W., & KLEITMAN, S. *Extracurricular activities: The good, the bad, and the nonlinear* [Electronic version]. Harvard Educational Review, 2002, nr. 72.

14. SIMON, B. S. *Family involvement in high school: Predictors and effects* [Electronic version]. National Association of Secondary School Principals Bulletin, 2001, October, nr. 85.

15. STĂNCIULESCU, E. *Sociologia educației familiale*, Vol. II. Iași: Polirom, 2002.

16. STEPHENS, L. J., & SCHABEN, L. A. *The effect of interscholastic sports participation on academic achievement of middle level school activities* [Electronic version]. National Association of Secondary School Principals Bulletin, 2002, March, nr. 86.